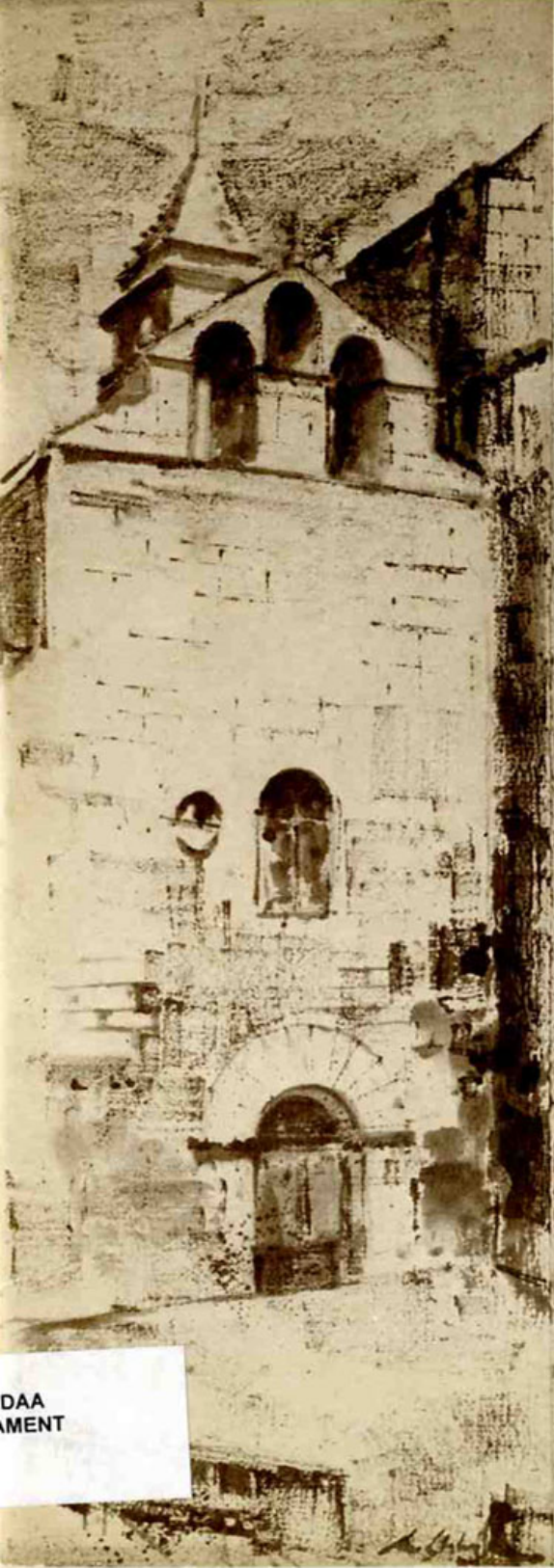

FESTES
DE
SANT
JAUME

am
santanyí
ES CÒPIA
DIGITALITZADA

DAA
MENT

Santanyí, 1983.

SALUTACIÓ

Batlía de Santanyí, juliol de 1983.

La vida dels pobles ve presidida per uns fets fonamentals que són el treball i la festa, ambdós necessaris, importants i imprescindibles.

El treball, tan necessari per desenvolupament econòmic i social, fa que el nostre esperit i el nostre cos se ressentin en major o menor grau, pel que s'imposa la necessitat d'un interval festiu que reconforti el nostre esperit i sereni el nostre ànim i mantengui viu el desig de superar la convivència entre tots.

Ens toca viure en aquestes dates les tradicionals festes de Sant Jaume i el nostre desig és que sien dies d'alegria i d'afecte per a tots.

En aquest any s'an celebrat les Eleccions locals que donen nova configuració al nostre Consistori. Volem agrair la tasca realitzada, als que acabaren i esperam dels elegits una entrega total i fructífera. Per la meua part don les gràcies de tot cor a aquells que, novament, depositaren la seva confiança en mi. Amb l'experiència adquirida i l'afany de superació, esperam no defraudar-les.

Recordem als que no podran estar amb nosaltres i preguem pels que ens han deixat per a sempre.

Bones festes i molts d'anys.

Cosme Adrover Obrador.

Am
santanyí
ES CÒPIA
DIGITALITZADA

CAJA DE BALEARES
"SA NOSTRA"

Galeria

"Festa" de Pau Lluís Fornés.
Palma de Mallorca. (1930)

EL RETRAT I LA MIRADA DE MIQUEL LLABRÉS

per Blai Bonet

Enguany, a la plena de l'esplendor de la vida, Miquel Llabrés el Pintor ha realitzat el trespàs de la seva bellíssima existència, moltes hores de la qual l'artista les passà investigant formes, matèries, el Color de les coloracions, per Son Danús, pel Rafal dels Porcs, S'Avall, Son Morlà, Sa Talàia, sempre entre la pedra i el cel. Miquel Llabrés ben poques vegades pintà la mar...

La persona i la vida de Miquel Llabrés varen ser amarats d'un caràcter de casolà i d'una continuïtat lineal i honesta. En aqueixa manca d'anècdotes, de gestos, de flamarades existencials, d'autosagraments com a reclams, en aquest silenci elegant de la discreció, l'investigador d'art ensuma i sent l'olor d'una passió de fons, que res no té a veure amb la simplicitat de la natura en pau.

Sobretot en el sentit de la malentesa serenitat de l'art grec, la serenitat és l'escorça lluenta, verda i apagada, que dóna elegància a un tens arc de ballesta existencial. Aquest és el cas de la finor activa de Llabrés, tal i com és el cas de la parsimònia i l'orgull sords, gairebé domèstics, de Velázquez, de Regoyos, Valmitjana, Modest Urgell, Raurich, Ribas, Fuster Valiente, Gelabert.

(L'elegància és l'esplendor contingut de la tragèdia incorporada i encarada per la consciència. Abans que qualsevol altra cosa, un Apollo grec expressa que l'art i l'home varen ser trets de l'argila...).

La manca d'espectacle en la vida, i en la professió de Llabrés, és justament la notícia, que l'investigador d'art necessita i cerca. La raó és senzilla: aquesta raó: quan la biografia pintoresca i marginal brilla per la seva absència, apareix l'únic document real i vàlid, que existeix: a la zona específicament humana, reflexiva, del pintor, no hi va haver mai cap altre esdeveniment definitiu que la pròpia decisió de voler ser pintor i, per afegit, la decisió i la meta de ser un pintor car, un dels pintors més cars dins l'espai i les perspectives de l'època...

(Les expressions «voler ser pintor», «voler ser un pintor car», equivalen en, poc més poc manco, a aquella única pre-meditació de l'adolescent Velázquez, que tenia, com a única aspiració existencial, ser pintor..., però pintor de cambra del rei Felip IV, a la cort de Madrid, no a Sevilla, on va néixer i va pintar fins als vint anys...).

Tots els qui veien el bonic exemplar humà adolescent, que Miquel Llabrés era, s'equivocaven, tot dient o pensant que aquell jove «volia ser paisatgista», pintor de paisatges de Mallorca. La profunditat i la progressiva tenacitat tècnica i estètica de Llabrés tenen precisament la seva arrel en el fet de què aquell jove, igual que el jove Velázquez, no volia ser pintor, en el sentit d'auto-

sagramental visceral, que es sol donar a la paraula «vocació». A l'hora de futuritzar la seva existència, Llabrés va comprendre, com Velázquez, que havia d'escollir l'ofici de pintor, si volia realitzar-se al nivell sempre relatiu de la seva aspiració de ser una presència brillant al món, també si es volia realitzar a la mesura del seu estament social (era el fill petit de molt bona família) i també a la mesura del seu estament interior, que li venia donat per l'ascendència de la família.

Això planteja aquí el problema i el tema existencial i actual del Passat sentit i entès com a màquina lògica i falsificadora del Present.

Pel que atany al cas de Llabrés, vet aquí unes busques del Passat, que serveixen d'exemple: aquest testimoni del seu amic Sebastià Rubí, que el va conèixer de petit:

«Al groc, li deia "vermellenc"; al verd li deia "blau"; al blau, li deia "verd". Però hi havia un color que per cap de les maneres acceptava, i era el blanc».

Una altra llenca del Passat és la malaltia d'osteomielitis, que li començà a l'època de les creixences i, tot seguit, una llarga afecció d'estómac, que, amb el repòs, i la reflexió a la qual mena el repòs, el varen conduir de cap a realitzar la seva existència per mitjà de la pintura.

En un primeríssim pla, tot això, junt, significa: la profunditat i transcendència d'una obra d'art, en aquest cas el quadre de Llabrés, ve amarada i donada pel volum de pressió, que el Passat exerceix i realitza damunt el Present, que és el quadre a punt de tocar comparació damunt l'espai blanc i en blanc de la tela.

I vet aquí com s'afua, aquí, vitenca, aclaridora, una idea de L. Durrell:

«El present va dominant el passat a poc a poc i el falsifica sempre seguit, pas a pas; hom suposa que ho veu a través de l'espectre de la mort».

En l'anàlisi concret de la personalitat estètica aconseguida per Llabrés, el Passat ha de situar-se en les seves infanteses, ja delicades de salut, en la seva vista, esmenada per les ulleres, en l'osteomielitis de l'adolescència llarga.

Si la pintura i l'arquitectura són les dues expressions de l'art, que més aiden a una investigació completa de l'ésser humà universal i de l'ésser humà concret, que creà la pintura en el quadre, urgeix afirmar que això és precisament perquè, en la realització de la pintura en l'espai de la tela, hi participa en directe tot l'ésser humà: el Passat heretat o assumit, i el Present que s'afanya a esmenar, transformar, transfigurar, sublimar les Grans Mares, les Grans Avies dels factors heretats.

Aquesta afirmació significa: en el seu tendrum més íntim, la vocació, molt més que un «voler», molt més que un «gust», és una aptitud llargament preparada per la Vida instal·lada en un individu humà. Un home és l'Home, l'únic ésser que, com que no té res específic a fer, pot triar entre la multitud de les seves possibilitats.

I, en aqueix indret, apareix l'altra cara d'un retrat de la vocació i realització artístiques d'un home de l'art, en aquest cas Miquel Llabrés. Aqueixa altra fesomia del retrat són els temes i la reflexió, que el pintor fa sobre els temes.

Una continuïtat en la repetició d'un conjunt de temes és el primer avís d'atenció, que subratlla la presència d'un artista autèntic, en el qual l'artesanía de l'ofici de pintar va existencialment junyida al «jo» de la persona que treballa amb un pinzell i una paleta a les mans i al pensament.

El «jo» de l'home, el treball diari del qual és l'ofici diari de pintar quadres, és el mateix «jo» que, enfront de la dispersa garriga dels temes, en tria un parell, de concrets, pocs, que tot sovint és, en el fons, un únic tema en diferents versions i variacions, i mentre deixa de banda els altres temaris, i això per la raó vital de què no tenen res a veure amb el seu «jo», que, a més de ser l'Home, és el pintor...

(El tema d'una o altra manera és l'autorretrat de biaix del pintor, un autorretrat en clau, perquè, en la realitat més profunda, el tema és qui tria al pintor. Just després de ser cridat pel tema, el pintor s'encara amb el Rostre d'aqueix tema que l'ha cridat, que li ha cridat l'atenció...).

En un pintor autèntic, concretament en el pintor Llabrés, el tema està dotat d'un intra-tema, d'una intensificació, que consisteix a una deliberada limitació de les figures, figueres nues d'hivern, cases velles al camp de Santanyí, les barreres d'una tanca de paret seca, una petita o gran catedral gòtica, el Roser de Santanyí, la genial pintura de la Catedral de Girona, la pintura completa, mestrívola, de l'interior de la Seu de Ciutat de Mallorca; i la progressiva, voluntària limitació del vocabulari pictòric emprat per expressar, ex-pressionar, el tema de la imatge...

En Llabrés el pintor, de bell nou es fa evident un fet que, a través de la història de l'estètica, no ha mancabat mai: aquest fet: l'esquifiment del llenguatge plàstic repercuteix sempre un factor de profunditat, de gravetat intel·lectual, de intensificació expressiva.

(En aquest instant, peguen bot de cap a l'evidència unes paraules de Balzac, que diuen:

«L'art procedeix del cervell, i no del cor. Quan el tema ens domina, som els esclaus i no els amos; som com a reis empesos pel nostre poble. Sentir amb massa vivacitat en l'instant en què es tracta de realitzar, és la insurrecció dels sentits contra la mentalitat»).

El moment alt de l'esquifiment del llenguatge com a tècnica per aconseguir la profunditat plàstica, Miquel Llabrés el conquereix en el tema de la **figuera adormida d'hivern...**

En un primeríssim pla d'aquest títol subratllat, s'afua una d'aquestes aparicions plàstiques, feredats plàstiques, que s'exclamen, tot demanant una intelli-

gència més vitenca i clarivident sobre aqueix tema. Des del moment en què és pintor i no escriptor, a aqueix quadre que, des de l'extrema base inferior de la tela, intriga, «fa senyes», amb unes espires blanquinoses, que podrien semblar l'hivern instal·lat en unes figueres o una organització de ritmes exasperats de Georges Mathieu, Llabrés el pintor, el Llabrés de la juvenil quarentena d'anys, en un humaníssim descuit per innocència li posa el títol escrit de «Figueres»... A l'espai del quadre, 100 x 81, hi ha múltiples presències i zones múltiples, veinatges i entrellats de zones puntejades, espais de matèries, que no són figueres...

Vet aquí l'escletxa, a través de la qual hom endevina la intencionalitat premeditada de Llabrés, en el seu acte de crear els signes del símbol «Hivern en la figuera»: la il·luminació conceptual que, en la totalitat del quadre, és el signe tot nu i blanc de la figuera en dormició...

La primera idea, que es fa clara aquí, és que tota l'investida geològica del quadre desemboca en el vocabulari rítmic dels signes que donen lloc a l'esquema de la figuera corglaçada en espera del brot de la verdor, que Llabrés no pintarà mai..., perquè la seva singular noció **del temps en la pintura** és el concepte de **duració...**

(En quasi tota la pintura de Llabrés 1972-74, l'expressió del temps com a importància de la duració està expressada en forma de fer presentible tot quant hi ha de futur colgat, viu, amagat, en situació d'espera, en la imaginació de la Matèria del món. Aquesta «figuera» de Llabrés, treta dels figuerals de Santanyí, és com el «campanar» de Kandinsky, que «no és el campanar, sinó un conjunt de formes acolorides inspirades en la vista de campanars». En el signe «figuera» de Llabrés, però, es tracta d'una organització rítmica de grafies blanquinoses o grellades de la blancor, inspirades, no en la vista de figueres, sinó en l'experiència del temps en la vida humana feta passar a través de l'ésser i del temps de la figuera).

Per a qui ha mirat de fit a fit el sentit del misteri consolat per l'elegància, que era i és el caràcter de Llabrés, es descobreix tot d'una que el pizziscato de música concreta en blanc, que és el món caligràfic en «figuera», és la idea pictòrica, que Miquel Llabrés sent en el seu pensament, quan vol expressar l'ésser de l'Home, sense necessitat de dibuixar ni acolorir la silueta de cap persona. Vet aquí el fonamental i l'austera finor, que apareixen, quan l'obra neix del fons poètic del pintor i expressa el pensament i l'experiència amb signes just pictòrics, i no amb mitjans descriptius, narratius, literaris...

I aquí roman revelada la imatge de la condició humana, que Llabrés vol fer evident per mitjà de la música en blanc de la figuera d'aparença. Es la imatge d'una substancial espera i esperança de l'Esse dempeus, al peu de la duresa, al peu de les geometries, dels accidents, de la pastada matèria terrenal, de l'ardent mineralitat, de la qual en penja la problemàtica revelació del brot de la verdor, que d'allí ha de venir a reviscolar els vius i els morts...

Blai Bonet

Santanyí, Juny de 1983.

AMM
SANTANYÍ
CÓPIA
DIGITALITZADA

II Centenari de la consagració episcopal de fr. Rafel Josep Verger i Suau

Andreu Ponç i Fullana

Una de les fites que contemplava la colonització de les novelles terres de Nova Espanya era la cristianització dels habitants d'aquells indrets.

Dins totes les èpoques ens topam amb un bon grup de religiosos seguint els militars i aventurers en les exploracions i conquestes.

L'objectiu d'aquest treball és evocar la figura d'un d'aquests homes, que, deixant la seva terra, família, i una càtedra de filosofia va anar a terres mexicanes a propagar la Fe cristiana. Em refereix a fr. Rafel Josep Verger i Suau, nascut a Santanyí el 10 d'octubre de 1722, i mort el 5 de juliol de 1790 a Monterrey (Mèxic).

La vida d'aquest santanyiner d'arrel és prou interessant; voldria un dia poder acabar i donar a conèixer la seva biografia, tasca que fa uns anys vaig començar, però debut a la quantitat de documents i notícies arreplegades el treball ha tornat feixuc, i cal no frissar.

Els documents abans esmentats es troben molt dispersos: Arxiu General de la Nació (Mèxic), Arxiu General de l'Estat de Nou Lleó, Arxiu de la Catedral de Monterrey, Arxiu de la Catedral del Saltillo, Arxiu Municipal de Monterrey, Biblioteca Nacional d'Antropologia i Història (Mèxic), Arxiu de la Old. Mission de Sta. Bàrbara (Califòrnia), Stephens Collection de la Universitat de Texas, The British Library (British Museum, Londres)... A Mallorca es troben cartes i notícies a l'Arxiu de la Universitat Literària de Mallorca, Arxiu Parroquial de Petra, Arxiu Parroquial de Santanyí... És de nombrosa importància l'exhaustiva quantitat de documents de l'Arxiu d'Indies (Sevilla), que vaig tenir l'oportunitat de consultar. A l'Arxiu de Simancas (Valladolid) vaig localitzar un document totalment inèdit: El nomenament-presentació episcopal de fr. Rafel Josep Verger i Suau, signat pel rei Carles III i datat el 21 de febrer de 1783.

Aquest any de 1983, amb motiu de celebrar-se el II Centenari de la consagració episcopal del bisbe santanyiner crec oportú donar a conèixer aquest escrit, prou important per a la biografia del bisbe Verger.

Vegeu doncs la transcripció del document:

«21 de febrero de 1783

Fray Rafael Josef Verger

Trasdo. de la presenta, qe en el se hizo de las Executoriales del Obispado. del Nuevo Reyno de Leon en la Nueva España. 1783.

Dn. Carlos por la gracia de Dios, Virrey, Gobernador y Capitan General de las Provincias de la Nueva España y Regente y Oidores de mi Real Audiencia que reside en la Ciud. de Mexico, y otros qualesquiera Jueses y Justicias de las mismas Provincias: Sabed que hallandose vacante el Obispado de la Yglesia Cathedral de Linares en el Nuevo Rno. de Leon, por fallecimiento de Dr. Antonio de Jesus Sacedon, que lo obtenia, presenté a S. Santidad para el a Fr. Rafael Jph. Verger de la Orden de S. Francisco, y misionero Appco. en el Colegio de Sn. Fernando de esta Ciudad, y haviendosele despachado sus Bulas, y presentandose en mi Consejo de Camarade las Indias suplicandome que conforme al tenor de ellas mandase darlas el pose, y expedir el correspondiente despacho para que se le de posesion de su Obispado; acuda con los vienes y rentas destinadas prasu manutencion, y poner sus Provisores, Vicarios y otros Oficiales: En su visita y de lo expuesto por mi Fiscal lo he tenido a bien; en cuya consecuencia y haciendo constar el nominado Fr. Rafael Jph. Verger haver hecho el juramento acostumbrado conforme a lo dispuesto por la Ley 1.ª tit. 7 libro 1.º de la Recopilacion de estos Reynos de guardar y cumplir todo lo perteneciente á las Regalias y derechos de mi Real Patronato, y de que no ira ni vendra en cosa alguna contra lo comprehendido en el, y asimismo que observara la Ley 13.ª tit. 3.º lib. 1.º de la Nueva Recopilacion de estos

Reynos de Castilla, no estorbando la cobranza de min derechos y rentas Reales ni la de los Novenos, que en los diezmo del mencionado Obispado me pertenesen, sino que als bien los deja pedir y cobrar a lapersona o personas a cuyo cargo fuese su administracion lisa y llanamente sin contradiccion alguna: Os ordeno ymando a tods, y cda uno de vosotros que reconociendo las referidas Bulas Originales, ó su traslado autorizado en forma juridica, observeis su tenor, dando y haciendo dar al mencionado Fr. Rafael Jph. Verger la posesion delmencionado Obispado, y le tengais por tal Obispo y Prelado de él, y le degeis hacer su oficio pastoral y qe use y exersa su jurisdiccion por sí y por sus Vicarios y Oficiales, en aquellos casos y cosas en que segun derechos y las Bulas Pontificias y Leyes de mis Reynos lo puede y debe ejecutar, y que se le acuda con los frutos, Rentas, Diezmos y Reditos, y todas las demas cosas que como a tal Obispo del Nuevo Rno. de Leon le pertenecieren, conforme a su ereccion y a la Orden que esta dada: Y de esta mi Real Provision se tomara larazon en las Contadurias Generales de la Distribucion de mi Rl. Hacienda y del mencionado mi consejo dentro de dos meses de su data y pasados sin haverlo hecho los Ministros, à quienes corresponda su ejecucion no la daran cumplimiento, y tambien se tomara por los Oficiales Reales de las Caxas de esta referida Ciudad de Mexico quienes cuidaran dqe el enunciado Fr. Rafael Jph. Verger afianse a su satisfaccion pagar dentro de quatro meses de haver tomado posesion, la mesada eclesiastica que debe satisfacer por razon de su presentacion al expresado Obispado asi de lo que corresponda à la gruesa de los Diezmos que me pertenecen por privilegios Apostolicos, como a los otros emolumentos y ovtenciones con mas el diez y ocho por ciento de su conduccion a estos Reynos, con arreglo a lo ultimamente mandado por las Reales Cédulas de 21 de diciembre 1763 y 26 de enero de 1777, guardando en hacer el computo de ellas, su cobranza, costas y aplicacion, lo prevenida y dispuesto por la Orden General y despachos expedidos a este fin, notando asimismo quedar asegurada o satisfecha la referida Mesada en la forma expresada, sin cuyas circunstancias quedara igualmente nula esta gracia.

Dado en el Pardo a 21 de febrero de 1783

Yo El Rey»

UN HOMENATGE DE SANTANYÍ ALS SEUS ESCRIPTORS

per Josep M.ª Llompart

Una senzilla estadística segurament demostraria que Mallorca és el país amb més densitat de població literària del món, vull dir amb més escriptors per quilòmetre quadrat. N'hi ha qui afirmen, per exemple, que Manacor és, avui per avui, la capital de la narrativa dels Països Catalans —i noms com els de Miquel Àngel Riera, Maria-Antònia Oliver o el malaguanyat Antoni Mus, poden justificar que aquesta afirmació no sigui del tot una pura «boutade»—, i ja és, d'altra banda, ben significatiu que una vila demogràficament tan modesta com Santanyí pugui dedicar un homenatge als seus escriptors, ben entès que aquest nomenatge no respon a una simple alegria de festa de poble o a un inflat xovinisme de campanar, puix que la veritat és que entre els escriptors locals figuren alguns dels noms de primera línia en el panorama actual de la literatura en llengua catalana.

Al primer cop d'ull, aquesta desmesurada, riquíssima —tant en quantitat com en qualitat— aportació de Mallorca a la literatura, pot semblar, segons com es miri, o bé un prodigi o bé una casualitat. No cal caure massa, emperò, ni en les casualitats ni en els prodigis; tot sol tenir una explicació, i l'explicació del fet que comentam l'hauríem d'anar a cercar probablement mitjançant l'anàlisi d'uns factors geogràfics, d'uns esdeveniments històrics, d'unes peculiars estructures socials i econòmiques, potser d'unes determinades característiques de psicologia col·lectiva i del pes d'una tradició. Sobretot —diria jo— el pes d'una tradició. D'ençà que un mallorquí, Ramon Llull, inaugurava en el segle XIII la literatura catalana i esdevenia l'escriptor català més gran de tots els temps, l'heretat s'ha anat transmetent de generació en generació. En el nostre cas, els signes tradicionals vénen de ben enrera i han passat com una heretat predilecta de mestres a deixebles; una heretat a voltes obscura, rutinària i resclosida, però a voltes, com ara mateix, esponentosa i renovellada.

La tradició no interrompuda de mestres i deixebles. A l'horitzó de Santanyí, la presència d'un magisteri exemplar explica en primer ter-

me l'actual florida. Proclamant això, no pretenc restar ni un bri de mèrit als deixebles d'abans, esdevinguts mestres al seu torn; però, sense l'alta lliçó de qui els va mostrar el camí primerenc, ¿hauria trobat Blai Bonet, en el fons de la seva personalitat poderosíssima, la pura cremor de la paraula encesa, o Antònia Vicens l'instint màgic de l'idioma, o Miquel Pons l'harmoniosa expressió d'una humanitat dramàticament bella? Sigui, doncs, en primer terme per al mestre l'homenatge que avui retem.

Perquè pocs com Bernat Vidal i Tomàs, escriptor d'escassa i ben valuosa producció, home bo i generós, han merescut el títol de mestre en el sentit més noble de la paraula. El seu record, la seva enyorada presència, han de surar contínuament, per força, en les meves paraules. En Bernat Vidal, coneixedor en profunditat de l'art i la ciència de la literatura, va assumir, amb tota la voluntat de sacrifici que això comporta, la funció del magisteri. Quan consider l'exquisida delicadesa amb què va exercir aquesta funció tan problemàtica, em ve a la memòria allò que el mestre Carles Riba va escriure, tot evocant la relació amb el seu deixeble Bartomeu Rosselló-Pòrcel: «Potser ell cercava de conèixer i exercir la seva força per la meua; però sens dubte per ell descobria en mi, sentia crear-se en mi, *valia* per mi: la nostra relació entrava, per una tal correspondència i cooperació de creixences, en el gènere més noble de les amistats, aquelles en les quals els títols de mestre i de deixeble es distribueixen, si de cas, segons una diferència externa d'edats o de graus acadèmics, però en rigor pertanyen tots dos alhora, transcendits, a cadascun dels dos amics».

És a dir: exercir la pròpia llibertat mitjançant la llibertat de l'amic deixeble, conèixer-se a un mateix tot fent que l'amic conegués la llibertat pròpia, valer per un mateix tot desvetllant el valor dels altres. Aquesta era la relació que En Bernat Vidal cercava quan exercia el seu magisteri, i si no sempre va trobar-la, mai no es va perdre per la seva part. No fa gaire vaig escriure, referint-me a ell: «Per molt valuosa que sigui l'obra que En Bernat va deixar escrita —i ho és a bastament—, més ho és encara la seva biografia, la seva projecció damunt el nostre horitzó cultural, l'exemple de generositat i de servei amb què ens va il·luminar. He dit més d'una vegada, i ho vull repetir ara, que tots nosaltres —i, de rebot, els qui han vingut darrera— devem a Bernat Vidal un poc del que som. Sense ell, sense homes com ell, la nostra literatura contemporània tindria avui un altre demble, una

altra fesomia. O potser no en tindria cap; perquè sense la dedicació seva i d'un grapat com ell, que, conscients de la necessitat d'abandonar-ho tot per una tasca urgent i a vida o mort —la de salvar les paraules del nostre idioma gairebé proscrit—; sense aquests homes —deia— que varen assumir el molt sovint desagraït ofici de despertar i encarrilar vocacions, Déu sap per quins viarany hauria anat a esgarriar-se la cultura pròpia d'aquest país».

Una tradició, doncs, perpetuada, en temps de plenitud i en temps d'adversitat, de generació a generació, de mestre a deixeble. S'ha parlat sovint d'una «escola mallorquina» de poesia, i fins i tot, mig de bromes mig de veres, d'una escola literària de Santanyí. Més que d'escoles, emperò, preferesc parlar de tradicions. El mot «escola» connota massa de prop la restricció, el rigorisme de la preceptiva, l'academicisme encotillat, mentres que la tradició significa, contràriament, el punt de partida i l'impuls cap a la llibertat de cadascú. La tradició, si ho és de bon de veres, vol dir una finestra abocada al futur, una heretat que creix en passar de mans a mans, el mutu i progressiu enriquiment d'aquells que en participen, tot albirant uns horitzons variats i diferents.

És en aquest sentit que gosaria dir que si no hi ha una *escola de Santanyí*, hi ha ja, en canvi, una tradició literària de Santanyí, que és en els nostres temps quan dona els fruits més ben assaonats; uns productes que ultrapassen de bon tros les fites locals i se situen, per dret propi, en el primer rengle de la literatura catalana contemporània. Uns productes, cal afegir, ben distants els uns dels altres, no gens sotmesos a uns mòduls comuns i preestablerts, sinó responent a la profunda i original personalitat de cada un dels seus autors; però que, poc o molt, es deuen a la dinàmica d'una tradició i a la saviesa i la perspicàcia del mestre que els va agombolar les primeres passes.

No provem de cercar característiques comunes als escriptors de Santanyí que avui reben el merescudíssim homenatge de la vila. Ni la prosa apassionada, inimitable, de Blai Bonet és gaire semblant a la prosa gairebé màgica i alhora intensament terral d'Antònia Vicens, ni fóra possible relacionar una i altra amb la prosa equilibrada, delicadament sensitiva, de Miquel Pons. En tot cas, hauríem d'anar a cercar una comunitat d'actituds. Tal volta l'amor a la paraula, o la preocupació, no per l'home intemporal, per l'Home amb majúscula, sinó per

l'home de carn i os, per l'home d'aquí i d'ara, o qui sap si el profund instint de l'expressió poètica.

Pot semblar estrany que digui això darrer, quan, dels tres escriptors als quals em referesc, només un —Blai Bonet— cultiva la poesia. I la cultiva —val a dir-ho— tocant sostre, arribant fins a un estremidor i gairebé marejador «no més enllà», abastat únicament per les fites més altes de la poesia universal. En efecte, l'autor de *Cant espiritual*, de *Comèdia*, de *L'Evangeli segons un de tants*, d'*El poder i la verdor*, és avui un dels més grans poetes en llengua catalana. Això ho sabem tots, emperò, i no cal que ho repetesqui ara. Allò que voldria posar de relleu és que aquesta immensa capacitat de visió, de fuga poètica, és també el bessó profund de les seves novel·les. És precisament deixant-se dur per l'apassionat i abassegador instint poètic que arriba a l'encert total d'aquella desconcertant obra mestra que es titula *Mr. Evasió*, on els esquemes tradicionals del llenguatge i de la narrativa cauen fets bocins sota els cops de la poesia més alta i fibladora. Blai Bonet —podríem dir— o el do de la poesia.

Però també aquest do fou atorgat a mans plenes a Antònia Vicens, aqueixa escriptora que no ha escrit mai ni un sol poema, almenys que jo sàpiga. Tanmateix, les seves novel·les, les seves narracions, apareixen cobertes d'un estrany, d'un insinuant i subtil vel de poesia. Antònia Vicens és a hores d'ara una novel·lista en la plenitud del seu art; un art al qual ha estat conduïda, a través d'una lenta i tenaç formació autodidacta, per l'amor a la paraula. L'infant que va ésser Antònia Vicens es meravellava davant el bellugueig i l'espurneig d'aqueixa mena de peixets lluents que són els mots, de les seves irisacions, de la seva utilitat quotidiana per dir i contar allò que veia i allò que sentia. D'aquí va néixer una vocació irrenunciable.

Això no obstant, aquella alenada poètica que ja s'endevinava a les narracions primerenques i baldufenques de *Banc de fusta* o a les pàgines adolescents de *39° a l'ombra* —la seva novel·la inicial—, i que s'ha anat desenvolupant, cada cop més original, més personal, més invasora, a partir de *La festa de tots els morts*, a través de *La santa*, de *Primera Comunió*, de *Quilòmetres de tul per a un petit cadàver*, és una alenada poètica prou diferent d'aquella altra que batega, tumultuosa i esponerosa, en els llibres de Blai Bonet. Per via de metàfora, m'atre-

fonamentalment expressionista, mentres que les d'Antònia Vicens són d'arrel fomentat impressionista. M'explicaré: en el primer, el moviment poètic avança de dins cap a fora; en la segona, el moviment poètic es produeix de fora cap a endins. La poesia de Blai Bonet neix de la foscor d'unes tumultuositats gairebé visceralment pugnen per expressar-se, per prendre cos mitjançant unes paraules que el poeta s'ha fet prèviament seves, que resideixen ja en el seu interior, que ja són pròpies d'ell. I és aquest, el poeta, qui els dona vida i significat. En canvi, la tècnica essencial d'Antònia Vicens és exactament inversa. Ella no posseeix paraules; les paraules són totes en el món exterior, palpitants com papallones, i l'art de l'escriptora consisteix a traduir aquesta vida de les paraules en el món. Actitud expressionista de Blai Bonet, actitud impressionista d'Antònia Vicens. A ella li podem atribuir aquell do que Carles Riba assenyalava a la poesia de Verdager, una especial sensibilitat per veure i sentir com el nom, com la paraula, està i viu damunt la seva cosa. Antònia Vicens o el do de la paraula, i més exactament, si voleu, el do de veure i de viure les paraules.

Do de la poesia i do de la paraula que també resideixen en l'obra, menys ambiciosa en extensió, però no menys rica en dimensió, de Miquel Pons. L'autor d'*El Poble*, de *Cédulas personals*, d'un grapat ben valuós de narracions i de prosas breus, és, de tots tres, el que segueix de més prop l'exemple del mestre. De Bernat Vidal ha après la lliçó de la mesura, de la subtilitat, de la discreta mitja llum harmoniosa. L'horitzó de Miquel Pons és, com el d'Antònia Vicens, circumscrit a la realitat més immediata i casolana, endolcit i aprofundit alhora. L'escriptor de l'Alqueria Blanca, excel·lent coneixedor de les arts plàstiques, veu sobretot la bellesa de les coses; una tristesa travessada, si és no és, d'aquella «tristeza de amor» experimentada per Antonio Machado davant els camps de Castella. D'aquí brota un humaníssim sentiment de pietat envers la gent del seu poble, del seu país, i, en funció d'aquest sentiment, un delicat amor a la bellesa i a la llengua mitjançant la qual aquesta bellesa s'expressa. Vet aquí l'arrel de l'hàbit poètic que es desprèn de la prosa de Miquel Pons. Una poesia que no obeeix, com la de Blai Bonet, a una actitud expressionista, ni, com la d'Antònia Vicens, a una actitud impressionista, sinó, senzillament, a una actitud contemplativa, germana d'aquella que transfigurava en amor la tristesa d'Antonio Machado. Miquel Pons —gairebé gosaria dir— o el do de la pietat.

FESTES DE SANT JAUME, SANTANYÍ 1983

Programació dels actes a celebrar els dies 21, 22, 23, 24, 25 i 31 de juliol, sota el patrocini del Magnífic Ajuntament.

DIJOUS

Dia 21—A les 18,00.—Corregudes de joies i cintes per a nins i nines a la Plaça Major.

A les 19,00.—Corregudes i concursos per a nins i nines i joves.

A les 22,00.—Pregó de Festes, pel senyor Bernat Cifre Catedràtic de l'I. «Ramon Llull» i Concert a càrrec de la Coral Polifònica de Bunyola, a l'Església.

DIVENDRES

Dia 22—A les 18,00.—Concurs de Dibuix pels allots de tercer a setè d'EGB inclusius, a la Plaça Major. El Jurat determinarà el tema i després d'haver deliberat, s'entregaran els premis.

A les 22,00.—Festival Folklòric al Camp de Deports amb la participació de:

S'ESTOL DES GERRICÓ de Felanitx.

ESCOLA MUNICIPAL DE JOTA de Jaca.

ELS COSSIERS de Son Sardina.

A les 24,00.—Actuació de Tomeu Penya i el seu Grup.

A la 1,00.—Discoteca amb DISCO-JIMENEZ-SHOW.

DISSABTE

Dia 23—A les 10,00.—Recorregut Incògnit.

A les 16,00.—Sortida de dimonis i caparrots, acompanyats pels xeremiers.

A les 17,00.—Carreres de bicicleta. (Programes a part).

A les 17,30.—Campionat de Tennis: Final Infantils.

A les 19,00.—Campionat de Tennis: Final Cadets.

A les 20,30.—Inauguració a la Casa de Cultura del VI Certamen de Pintura i Dibuix «Vila de Santanyí».

A les 22,30.—Verbenes al Camp de Deports amb els Conjunts:

**AQUARIOS, PEQUEÑA COMPAÑIA, GEMINIS I
LOS CAMBAES PARAGUAYOS.**

DIUMENGE

Dia 24—A les 9,30.—Gran Tirada al Plat, pels aficionats locals, a S'Hort d'En Nigorra. Hi haurà valuosos trofeus que s'entregaran el mateix dia. (Veure programes a part).

A les 16,30.—Carreres de MOTO-CROSS al Camp d'En Bover. (Programes a part).

A les 17,30.—Campionat de Tennis: Final Individuals.

A les 19,00.—Campionat de Tennis: Final Dobles.

A les 21,30.—Concert de la Banda Municipal, dirigida pel Mestre Angel Martínez, a la Plaça Major.

A les 22,30.—Verbenes amb els Conjunts:

AQUARIOS, LOS DIABLOS, TONI FRONTIERA I JANETTE.

DILLUNS

FESTIVITAT DE SANT JAUME

Dia 25—A les 8,30.—Amollada de coets, Cercaviles amb els dimonis, caparrots i xeremiers.

A les 10,45.—Missa Solemne i sermó de Mn. Jeroni Llambías.

A les 11,30.—Recepció a l'Ajuntament.

A les 18,30.—Partit de Fútbol entre el C.D. Santanyí i altre equip a designar.

A les 22,00.—Representació de l'obra «POQUES VERGONYES S. A.» per la Companyia de Xesc Forteza, al Camp de Deports.

Finalitzada l'obra de Teatre i al mateix lloc, amollada de focs d'artifici.

DIUMENGE

Dia 31—A les 18,00.—Ball de pagès a la Plaça Major per un grup de santanyiners i tothom que hi vulgui participar.

Nota: Exceptuades les verbenes, tots els actes són gratuïts. A l'Ajuntament se vendran bonos als santanyiners per a les dues verbenes.

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

I en aquest punt donaré per acabades aquestes lleugeres divagacions. Si volguéssim seguir un cert fil faceciós, podríem ara, com a conclusió final i ja que Manacor ha estat proclamada capital de la narrativa dels Països Catalans, reivindicar per a Santanyí la capitalitat de l'expressió poètica, donant a aquest terme el sentit més ampli i més profund. Però tant se val, El fet és que, per unes determinades circumstàncies, Santanyí ha donat a la nostra literatura un grapat d'escriptors de primera magnitud, avui en el ple de les seves facultats creadores. Just és que la vila els oferesqui, amb aquest acte, el seu homenatge i el testimoni de la seva admiració.

Josep M.* Llompart

am
santanyí
ÉS COPIA
DIGITALITZADA

ELS CAPS DE FAMÍLIA DE SANTANYÍ, L'ANY 1545

El fogatge o morabetí era un impost que pagaven cada set anys els caps de casa que posseïen béns superiors a les 10 lliures. Per tant no el pagaven els pobres, els esclaus i els exempts per privilegi com eren els militars, eclesiàstics i alguns llinatges que gaudien gràcia especial. Consistia en pagar un morabetí, moneda equivalent a 8 sous mallorquins.

A diversos documents conservats a l'Arxiu del Regne de Mallorca han quedat registrades algunes recolleccions dels fogatges de Mallorca i Menorca corresponents als segles XIV i següents, amb la particularitat que la documentació només posa els totals, xifres que han estat aprofitades darrerament pels historiadors per calcular, d'una manera un poc aventurada, la població de les illes.

Una cosa que ignoren, però, els historiadors mallorquins és que a l'Arxiu de la Corona d'Aragó es conserven diversos fogatges amb la relació nominal de les persones que pagaven aquest impost. Crec d'importància publicar el fogatge del terme de Santanyí corresponent a l'any 1545. Els caps de casa eren aquests:

Andreu Danús	Joan Valls	Miquel Barceló
Arnau Bonet	Joan Bertran	Miquel Vidal
Bartomeu Danús	Joan Redo	Miquel Adrover
Bartomeu Llampayes	Joan Salom	Miquel Adrover
Bernat Barceló	Joanot Burguera	Miquel Terrassa
Bernat Roig	Joan Oliver	La vídua Terrassa
Benet Posses	Joan Cantallops	Mateu Bonet
Bartomeu Salom	Joan Vicens	Miquel Estapoll
Bartomeu Estrany	Joan Valens	Mateu Ballester
Bartomeu Clar	Jaume Barceló	Miquel Barceló
Joana Clara	Joan Rigo	Mateu Gual
Cosme Obrador	Jaume Garcia	Nofre Sbert
Cosme Redo	Bartomeu Garcia	Pere Pujol
Cosme Rigo, major	Joan Cerdà	Pau Jaume
Cosme Rigo	Jaume Barceló	Pere Adrover
Cosme Roig	Jaume Lledó	Pere Pastor
Damià Rigo	Jaume Barceló	Pere Pastor, major
Guillem Sbert	Julia Lledó	Lluc Pastor
Guillem Rigo	Joanot Danús	Rafel Bonet, menor
Guillem Rigo	La vídua Danussa	Rafel Benet, puig
Sebastià Rigo	Llorenç Amer	Simó Jaume
Gabriel Jaume	Miquel Genovart	Esteve Obrador
Joan Manresa	Miquel Pons	Sebastià Rigo
Joan Estrany	Miquel Vidal	Simó Vidal
Jaume Soler	Mateu Ferrer	Simó Sbert
Jaume Danús	Mateu Ferrer	Simó Gaspar
Sebastià Danús	Mateu Picornell	Sebastià Salom

Sebastià Ballester
Simó Sbert
Toni Pons
Joan Gaspar
Toni Jaume
Toni Vidal
Toni Ribes
Toni Sbert

Toni Manresa
Toni Sagrera
Toni Lledó
Toni Soler
Toni Coves
Toni Barceló
Toni Valens
Toni Barceló

Vidua Truyola
Vador Valens, major
Vidua Boneta
Vidua Danussa
Salvador Valens
Vidua d'En Vidal
Salvador Llaneres
Vicens Boguer

En total sumen 105 persones que, a raó de 8 sous cada una, pagaren 42 lliures. (ACA RP 2.621 plec n.º 17). Com podem veure la majoria dels llinatges han perdurat fins als nostres dies.

Ramon ROSSELLÓ

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

DAMIANA BONET ROIG, "Sa Mestra Damiana", "Sa Mestra"

(De les 22 h. del 11 d'Abril del 1892 a les 04 h. del 3 de Juliol de 1974)

«Petit incís-homenatge a una bona persona santanyinera»

«Jesús, amigo de los niños, bendice a los niños de todo el mundo.
Virgen de Consolación, haz puro mi cuerpo y santa mi alma.
Señor Jesús Vos sois la Resurrección y la vida».

(Bitlletet escrit per «Sa Mestra»)

I hi havia una dona, i persona, i bona persona, que es deia Damiana, i era tendra, i era bona, i era la «Mestre Damiana». I era constant, i pacient, i no la veien mai enfadada, i estimava. I és ser molt persona portar totes aquestes qualitats i a més d'altres; i costa molt reduir el caràcter d'aquesta dona, el de qual-sevol, i la seva obra, dins el límit de les paraules d'un diccionari. Sols pretenc rememorar una mica el record que la gent que la conegué pugui tenir guardat i fer-lo per uns moments, al manco, eixir.

Perquè un poble no està fet sols de personatges, més bé està fet de persones, que si no han estat pedra angular, si han estat pedra de la columna que aguanta l'arcada. I fruit no de raons, ni d'obligacions, si de records i de la dèria des de fa nou anys de dedicar-li en aquesta persona que féu una feina modesta i silenciosa, i oblidada, qualche cosa més que el definitiu comiat i el nul pòstum reconeixement, he escrit aquest senzill article; perquè quan es tracta d'un personatge de lletres o de ciència o de les arts o de finances té un gran acompanyament, i fins i tot a vegades qualche homenatge, i està molt bé; però amb humilitat, trob que a «Sa Mestra» no se li ha fet el cas que es mereixia.

No resaltaré l'aspecte religiós, per a mi no jutjable, encara que fos una de les dedicacions; l'altre, els nins; i vers aquests dos caires: Déu i els infants, fruit de la seva personalitat, senzilla, i del seu estimar, es va desenvolupar la seva existència. I dir «Sa Mestra Damiana» és dir això, i és dir també generositat. I a la «generosa Mestra Damiana» li dedic aquestes ratlles.

Filla de llauradors, volgué ser monja, i a manca de la suficient salut hagué de desistir d'aquest propòsit; encara que la seva vida va ser una espècie de vida recollida i a la vegada dedicada al poble, en concret a l'ensenyament, tant de

lletra com de religió. Em consta que va fer escola, i després per motius de salut es dedicà exclusivament a ensenyar les oracions als nins. La seva casa venia a ser una mescla d'escola de catequesi, de guarderia, de jardí per a la Mare de Déu de Consolació.

Moltes generacions han escoltat els «exemples», com anomenava ella, que eren una mena de vides exemplars. Quanta gent aprengué a resar a casa seva. Gairebé tots els joves han passat per aquells bancs de fusta vells, i més d'un haurà rebut la carícia d'aquella canya, quan feia soroll.

Ens regalava llimones, estampes de sants, els «bitlletets» escrits amb la seva ploma, flors, reservant les més garrides per a la Mare de Déu de Consolació. I anàvem a missa amb ella i ens donava una peça a cadascun per donar a la bacina; i traginàvem cossiols de ca seva a l'Església, i de l'Església a ca seva.

Repartia tot el que tenia; cal fer esment dels diners que donà per a la construcció del Col·legi «Bisbe Verger». I tantes coses. Es feia estimar.

Fins que la malaltia amb el temps l'obligà a retirar-se de la seva projecció social, i es va anar consumint com aquells tionots que tenia a l'hivern dins la cuina. I que es posava de contenta quan rebia la visita de qualque deixeble seu, i et deia «ho veis, que és de bon allot», i somreia; i és que les bones persones veuen en els seus semblants a bones persones.

Adesiara quan pas per devora el n.º 8 del carrer de Felanitx, record aquella dona de cara agradosa i bondadosa, aquella dona agradosa i bondadosa, que deixava i volia que els nins s'hi acostassin; i que la petjada que deixà dins Santanyí, encara que no la reconeguem, hi és.

I com que les persones se solen moure per interessos tangibles, i l'amistat és efímera, i l'oblit sol ser notori, quan es morí «Sa Mestra Damiana» hi comparegué molt poca gent al funeral, i molt menys a l'enterrament, i la seva tomba està buida de flors, i la gent ja no recorda més enllà d'ahir. Per esmenar l'absència de cas que se li ha fet he tingut l'acudit d'escometre la tasca de refrescar la memòria i em sent un poc més tranquil.

L'agraïment, ja el tindrà, no crec que en cercàs ni que li manqui.

Jaume Ferrando Barceló

Santanyí, Juny de l'any 1983

am
santanyí
ES COPIA
DIGITALITZADA

SANTANYÍ ANTOLOGIA

ES PONTÀS DE SANTANYÍ

per Antoni Pol*

Es en nuestra costa sur de la isla de Mallorca en donde encontramos encantadoras e innumerables *cales*, *caletes* i *calons*, acantilados, playas, arenales, marismas, infinidad de cuevas marítimas; cuadros y notas, todas ellas llenas de color y de vida con espléndida vegetación. Turistas y pintores no conocen nuestra costa sur. *Es pla de Mallorca*, está virgen pictóricamente hablando.

Deia un dia a n'En Russinyol: —Però, homo, quan vos determineu a anar a pintar pes pla? sempre aquest Sòller, Valldemossa i Pollença.—Creis-me que trobarieu qualque cosa bona per devers Santanyí.—Allò es verge de pintors.—Si, si ja m'ho han dit... Però s'assumept és que no hi arribà a anar mai.—I ara quan vegi es meu amic Russinyol aquest Pontàs de sa costa de Santanyí, sé cert que li sabrà greu no haver fet l'excursió que li aconsellava.

Desde el coquetón y risueño Porto-Petro hasta el imponente acantilado del cabo Salinas, existen una variedad de *cales*, *caletes* i *calons* imposible de describir. *Calonge*, *S'Amarador*, *cala Figuera* o *Sa Cala*, que viene a ser el puerto de Santanyí, *cala Llombards*, *es Pontàs*, *es Penyal des Baus*, *cala Morlanda*, etc., todos estos nombres son sitios hermosísimos y pintorescos a más no poder. En este trozo de nuestra costa sur en donde yendo de caza o determinamos a dar un paseo marítimo *amb una barqueta*, *per tirar als coloms*, encontraréis cuevas marítimas de profundidad y altura tal que a duras penas llegan los perdigones a las ariscas palomas torcaces que reposan en aquellos ríscosos sitios.—Es en esta costa, desconocida por tantos mallorquines, en donde se puede ver alguno que otro *vell marí*, anfibio tan raro y tan codiciado por aquellos marineros *per fer petaques de sa seva resistant pell*. Es en aquellos acantilados y cuevas en donde veréis volar raudo y a flor de agua, de roca en roca, el hermoso y azulado pájaro Martín pescador (*arnero*). Y es en aquellas risueñas playas en donde nacen y se desarrollan las silvestres azucenas que embalsaman el ambiente con su olor.

* * *

Hemos podido obtener las dos hermosas y singulares fotografías *des Pontàs marítim de Santanyí*,** fotografías que dan una idea completa de lo que habrán sido en pasadas épocas en nuestra Isla, los grandes derrumbamientos de miles de toneladas de piedra de tan escarpada costa. *Es Pontàs* si bien está cerca del acantilado, está aislado y rodeado de mar de mucha profundidad: pueden muy bien pasar por debajo de dicho natural puente marítimo *barques i llaiüts*. Debe tener unos ocho metros de alto por unos treinta de ancho; tiene en su parte superior una cueva inaccesible en donde anidan *valsies i coloms salvatges*; en sus bases de sustentación, a flor de agua *i per ses encletxes*, encéntrase el sabroso crustáceo mallorquín *cigales* del cual decía un amigo mío que por su especial e intrincada constitución se parecía dicho marisco por su mecanismo, al de un auto-móvil. *Es Pontàs de Santanyí*, es una verdadera obra de arte de nuestra nunca bien admirada costa marítima. Espanta y anonada ver desde el mar, el grandioso puente... ¿y cómo jugarán la serie de fuerzas necesarias para su sostenimiento? Es una obra hecha por el gran ingeniero de la Natura de la cual tenemos todos tanto que aprender.

Al noroeste de Mallorca existe *Na Foradada*, roca pintada y fotografiada por infinidad de artistas, los cuales con sus telas la han dado a conocer al mundo. Al sureste de la Isla tenemos *Es Pontàs* admirable y singular puente marítima y virgen pictóricamente. ¿Por qué no se deciden nuestros artistas...? Ahora tienen ferrocarril para poder llegar a *Santanyí*.

Ciutat de Mallorca. 10-IV-18

* El passat 17 d'abril es compliren cinquanta anys de la mort d'Antoni Pol i Juan, casat amb Caterina Escales i Xamení, germana de don Fèlix Escales, tots lligats a Santanyí per vincles de parentiu i d'estimació a les coses santanyineres.

En Toni Pol, així era conegut al seu temps, fou un enamorat de la música folklòrica i del costumisme mallorquí. A «La Almudaina» signà molts d'articles amb el pseudònim «Un conredor», articles arreplegats a la «Biblioteca Balear». Articles amb tot el saborino del temps que no torna. «Els carboners i la sitja», «Llet, brossat i formatge», «Especialitat dels forns de Ciutat»... Recollí de boca dels pagesos cançons de batre, des tafoner, d'exsecallar... i aquelles veus o crits de carrer, aquella nota viva, sonora, irrecuperable del matí d'ahir: *Hala qui va de sal!*, *Cacahuets torradeets!*, *Mesureta plena i caramullet...* *Pedaçoos!*, *Peix de palangre, peix vermei, sorells d'auba que boten, gerret de Banyalbufar, llampugues, bissos, peix...* *Hala dones a real sa terça!*, *Tapareta fina!*, *Adobar cossis o ribells...* *Taronges de Sòller...*, *Qui vol comprar cames-rotges...*, *Tomàtiques de Valldemossa*, *L'antieta novella a sis cèntims es quart...*

Es pot dir que Toni Pol fou home de pluriempleo: Cap d'Administrador de telègraf, Procurador dels Tribunals, President de la Societat Protectora d'animals i plantes, vocal del Museu Diocesà...

Aquest article sobre *Es Pontàs*, s'ha de considerar per la data, l'any 1918, com una crida als artistes, un inici de l'itinerari constant dels pintors a les nostres cales. Qui sap si Bernareggi va venir el mateix any 18, motivat pel suggerent article, que reproduïm com a recordança dels cinquanta anys de la mort d'Antoni Pol, apareguts a «Balears», N.º 48, el 20-IV-1918.

** L'original va acompanyat de dues admirables fotografies del Dr. Jaume Escales Real.

M.P.

am
santanyí
ES CÒPIA
DIGITALITZADA

W

CRONICÓ DE SANT JAUME 82 - 83

am
SANTANYÍ
ÉS COPIA
DIGITALITZADA

Juliol-82.—Presentació a l'Ajuntament de Ciutat de la novella guardonada amb el darrer «Ciutat de Palma», «Quilòmetres de tul per a un petit cadàver» original d'Antònia Vicens.

Excavacions a Ca'n Jordi.

Neteja de les campanes de la Parròquia Major i descoberta de noves dades. El pressupost ordinari de l'Ajuntament per el 1982 és de 115.000.000.

Mossèn Andreu Sbert i Perelló és anomenat rector de S'Horta després d'estar disset anys a Felanitx. Mossèn Gabriel Rosselló Rigo passa a Ses Salines i el seu lloc de Cas Concos és ocupat per mossèn Miquel Lladó Ayarte, que deixa Es Llombards. Mossèn Jaume Serra és anomenat Vicari-ecònom d'Es Llombards. Mossèn Joan Sunyer s'encarrega d'El Toro (Calvià). Festes a Cala Figuera. Bona processó marítima amb més de trenta barques. Víctor Alonso-Cuevillas Seyrol nou notari de Santanyí.

Molta de festa per Sant Jaume. Inauguració de Vè certamen de pintura «Vila de Santanyí, dotat amb 90.000 pessetes, que guanya l'obra «Senalleta» de Varvara de Gzell.

A la «Marieta Gual» de Cala d'Or exposen Tàpies, Clavé, Farreras. Jesús Camargo exposa a «la Caixa». Tomeu Pons a «Karatti» de Ciutat. Mestre Oliver a la nova «Zambra» de Cala d'Or. Xavier Carbonell a la «Marieta Gual».

Calonge commemora el 125 aniversari de l'arribada de les monges franciscanes. Missa concelebrada amb mossèn Llorenç Sastre, vicari episcopal. Entrega de part del batle d'una placa de plata: «A les monges franciscanes 1857-1982. Calonge altament agraït. 25 Juliol, 1982».

Es reconstrueix l'arc procedent de S'Abeurador als jardins del Polideportiu. La collecta de la Festa de l'Obra és de 113.686 ptes.

Ramon Rosselló. «Santa Maria de Consolació». (Notes històriques). Santanyí. Sant Jaume 1982. J. Llopis, Felanitx.

Feia estona que no s'havia vist tanta calor. Diuen que des del 1936. Moren molts d'arbres i hortolissa, com també aviram.

Es treballa intensament a la carretera Santanyí-Cas Concos.

Agost.—Amb motiu de les festes de Porto Petro, exposició monogràfica de Mandilego Felani.

Santanyí, i altres pobles, segons acord del C.G.I., Govern i Ajuntament, es prioritari en la millora dels sistemes de depuració.

L'Ajuntament en el ple ordinari aprova el sanejament de Cala Figuera.

Pluges els primers dies d'agost El 7 i 8 plou amb més insistència. A S'Alqueria Blanca es recollen 35 litres.

A Consolació s'ha filmat, per a la televisió de Los Angeles (EE. UU.) un reportatge sobre el Bisbe Verger, amb la intervenció de mossèn Joan Mates, Andreu Ponç i Miquel Pons.

A n'Es Caragol sura un «Phifiter Catedon», segurament un mular, de 9'14 metres de llargària.

A «Santa Maria del Mar» de Cala d'Or, exposen Teresa Fiol i Marquet Pasqual.

El Rei Juan Carlos, acompanyat dels familiars, amb el «Fortuna», el dia 14 pernoctà a Porto Petro. La família reial sopà a «Sa Tanca». El matí del 15 desembarcà al Caló d'es Moix i va prendre cafè a Ca'n Martina.

Es gestiona la construcció d'un nou centre escolar a Santanyí.

Es denega una sol·licitud per instal·lar una platja de nudistes.

Rafael Arias Salgado, secretari de Política Territorial d'UCD, «reflexiona» a Cala d'Or.

A S'Alqueria Blanca, dins el programa de les festes patronals exposa Esperança Bonet.

Es denuncien alguns robatoris a Cala Santanyí.

Al Coronell d'Infanteria, Mateu Escalas Escalas, li es imposada per S.M. el Rei, la Medalla del Mèrit Militar.

Cinquanta aniversari de Cala d'Or.

Setembre.—Una estranya bactèria ocasiona la mort de milers d'ostres, des de Cala Figuera a Formentor.

A «Zambra» exposa Riera Ferrari una mostra retrospectiva «Ibiza-68»

Al ple de l'Ajuntament s'aprova la urbanització de Cala Mondragó i declaració de «Zona de Interés Turístico Nacional». 9 vots a favor i contra 4.

Són intervenguts més de quatre quilos d'«hachis» a la zona de Santanyí.

Jornals cars i ametlles barates. Comencen les llampugues»

Cala Mondragó és actualitat.

A la residència de Son Espanyollet morí Sor Antònia de Crist Rei, natural de Campos, havia residit a Santanyí i a S'Alqueria Blanca.

Daniel Codorniu exposa a la «Nadal» de Ciutat, temes de S'Almunia i Cala Figuera.

L'Ajuntament acorda aprovar inicialment la modificació del Pla parcial del Polígon 21 i part del 22.

Incendi al Caló de ses Gules i Es Torrent. La ràpida intervenció de particulars, personal de l'Ajuntament i bombers evità la propagació del foc.

A Calonge, per Sant Miquel, es commemora el cinquanta aniversari de la mort de Mossèn Antoni M.ª Alcover. Concurs de gloses.

Octubre.—Concert d'orgue dins la VI Setmana dels orgues històrics de Mallorca. Intervenen Hans Dieter Möeller, Coral Sant Andreu i una coral de nins felanitxers. Assisteix el Senyor Bisbe, Teodor Ubeda. Es recollen 38.908 pessetes.

El Ministre Santiago Rodríguez Miranda visita Santanyí.

3. El Rei salpa a Porto Petro. Es reconegut per tres pescadors de S'Alqueria Blanca, que l'obsequien amb raons frescs.

A les 4 de la tarda, les campanes del terme repiquen quan passa per damunt Mallorca, el Papa Joan Pau II.

S. B. Busquest Servera «Busser», exposa a Llucmajor per les fires.

Comença la propaganda electoral.

18. A mig dia, un llamp pegà contra un cornaló de la façana de la parròquia, ocasionant la caiguda d'alguns blocs de pedra nostrada.

Experimentació cerealista a n'Es Camp de sa Vinya, sota la supervisió tècnica de «Sa Nostra».

29. A les eleccions generals les candidatures que han obtingut més vots són: UCD, 1.294; AP, 1.165; PSOE, 1.089; PSM, 41. PCE, 23. Per el Senat el major nombre de vots foren per Antoni Ramis Rebassa (228), Felip Sánchez-Cuenca (224), Alexandre Forcades (184), Josep Zaforteza (183).

Varvara de Gzell, premi de Pintura al Saló de Tardor, de Palma.

Es possessiona el nou secretari de l'Ajuntament, Antonio Casado González.

El C.I. de M. concedeix a l'Ajuntament una tanqueta contra incendis.

Novembre.—Es recollen almoines per a la restauració de la façana de l'església malparada pel llam. S'han entregats donatius de 90.000 i 70.000 pessetes.

La «Coral Sant Andreu» viatja a la Vall d'Aran.

La Parròquia de S'Alqueria Blanca reparteix un fulla informativa.

Jaume Serra.—«Diari 1976». Lima-Santanyí. J. Llopis. Felanitx. 1982.

Cala Mondragó qualificada de «Centro de Interés Turístico» en el BOE del dia 27. Mondragó és més que actualitat. Hi ha diversitat d'opinions.

Presentació del partit «Unió Mallorquina».

Gloses de Calonge. Edició ciclostilada.

Festa de Sant Andreu, patró de Santanyí. Inauguració del camp de la «Federación Española de Fútbol» en el Polideportiu Municipal. Coets, globus i coloms. Foren invitades les primeres autoritats provincials que excusaren l'assistència. El batle, Cosme Adrover, després de tallar la cinta inaugural, pronuncià un parlament. Es disputaren dos partits combinats entre els components del C.D. Santanyí. El públic assistent fou obsequiat per l'Ajuntament amb tres mil panades, quatre-centes coques de verdura, vi i refrescs.

Codorniu exposa a «La Caixa».

Desembre.—La Banda de Música participa a la Segona trobada de bandes municipals.

16. Morí Gabriel Adrover Verger, a 82 anys. Fou batle de Santanyí des del 19 de febrer de 1953 al 19 de setembre de 1972.

La «Federación Española de Fútbol» dona una subvenció de 8.314.819 pessetes.

21. Mossèn Jaume Serra celebra les noces d'argent sacerdotals.

Llorenç Vidal, Menció d'Honor del Premi UNESCO-81 de l'Ensenyança dels Drets Humans.

A Manacor subhasta «Associació de Protecció de minusvàlids» de Manacor i Comarca. Hi col·laboren els pintors de Santanyí.

Subhasta per a la construcció de dues piscines al Polideportiu Municipal. S'adjudica a Miquel Colls Escales.

Joan Vidal Perelló és elegit Delegat Provincial del Col·legi Nacional de Registradors de la Propietat.

Miquel Pons.—«El oficis». Ed. Ramon Llull. Felanitx. 1982.

Gener-83.—Demografia-82: Naixements 39. Defuncions 66 (8 estrangers). Matrimonis canònics 23 i 3 civils (Registre civil).

Moviment parroquial de tot el terme: Naixements 53. Defuncions 64. Matrimonis 22.

Arribada dels Reis per tota la contrada. A S'Alqueria Blanca escenificació d'«Adoració dels Reis», a la plaça. Èxit complet.

En el ple es tracta de normes subsidiàries, oficina de correus, rotulació dels carrers de Cala d'Or, festes laborals 1983, contractació de l'arquitecte municipal, proclamació de Bernat Vidal i Tomàs, Fill Il·lustre de Santanyí.

Eleccions al Consell Parroquial.

Il·luminació del Polideportiu Municipal. Han estat col·locades sis torres de divuit metres.

La festa de Sant Antoni va a més a tot el terme.

23. Mor Baltasar Vila Burguera, mestre d'E.G.B., a 50 anys.

Les «Amas de Casa» organitzen el sorteig d'una tela de Maria Suau, a benefici de la Parròquia.

Taula rodona al Col·legi d'Arquitectes, sobre Mondragó. Intervenen: Rafel Vidal, Cosme Adrover, Rafel Llabrés, Lluís Velart.

El batle de Santanyí afirma que s'ha de triar entre economia i ecologia. S'acorda llogar al Ministeri de Transports y Comunicació un local de 92 m2. a la Casa de Cultura, per 25.000 pessetes mensuals.

Febrer.—4. Mor donya Maria Oliver, Vda. d'Antich. Deixa una casa a la Parròquia. L'Ajuntament acorda cedir el saló de sessions als partits per preparar la campanya electoral. Es rectificat l'acord del ple de gener relacionat amb les festes laborals del 83, Santanyí i Cala d'Or, 16 de juliol i 30 de novembre. S'Alqueria Blanca, 19 de març i 16 d'agost. Calonge, 19 de març i 29 de setembre. Es Llombards, 19 de març i 8 d'agost. Anomenament de la Comissió de les festes del cinquantenari de Cala d'Or.

Joan Vidal Perelló és anomenat Director del Centre Regional d'Estudis Hipotecaris.

11. Neva un poc no com el 1956.

13. Missa a Consolació per la festa de Santa Escolàstica.

«Los Amigos de Porto Petro» proposen uns noms per rotular els carrers de l'esmentada població.

Es distingida amb la medalla de l'«Orden de Alfonso X el Sabio» donya Soledad Bauçà Fajardo, que fou mestre d'Es Guaret Vell.

Març.—Es constituïda Unió Mallorquina a Santanyí.

S'acorda l'adquisició d'un ordinador destinat a les oficines municipals.

Marc Vallbona Adrover, de Calonge, obté el títol de Professor de piano.

Es rescatat el cos d'Àngela Riera Ferrer, de Manacor, entre Cala Figuera i Cala Llombards.

Ha estat traslladat a Galícia, el metge Manuel Vázquez Gesto, que havia estat durant uns tretze anys metge titular. Ocupa la seva plaça interinament Aina Puigmartí Valls.

19. Es compleixen 25 anys de la mort d'Antoni Güell i López, Compte de Güell i Marquès de Comillas. Està soterrat a Santanyí.

A «La Caixa» exposa Ponç Fullana.

Setmana Santa. Mossèn Jaume Serra diu el pregó de Pollença. A Santanyí «Dotze Sermons» per Mossèn Gaspar Montserrat, Rector de S'Alqueria. Festes de Pasqua. A S'Alqueria Blanca cant de salers i ball de sales.

27. A Ciutat mor el pintor Miquel Llabrés, de Manacor. Havia pintat a Cala Figuera, Consolació, Porto Petro i S'Alqueria Blanca. En 1957 inaugurà la sala d'exposicions de la Casa de Cultura de «la Caixa».

Són presentats els partits PSOE, AP, UM.

Exposició antològica a la «Danús» del pintor belga Medard Verburgh relacionat amb els primers anys de Cala d'Or.

Homenatge en el Sant Pere, de la Cala, als constructors jubilats, organitzat per l'Associació de picapedrers.

Abril.—Amb motiu de la inauguració de la Casa de Cultura de l'Ajuntament es celebren alguns actes coincidint amb la Festa del Llibre. Dia 21, el catequètic de Llengua i Literatura catalanes, Damià Pons, parla als alumnes de

les escoles. El 22, inauguració de la Casa de Cultura i exposició-homenatge als escriptors santanyiners. El 23, conferència de Josep M. Llompart sobre els narradors de Santanyí.

Maig.—El primer diumenge de maig, seguint una tradició innovada pel rector Suñer, es puja a Consolació per realitzar el mes de Maria i beneir els fruits. S'han anunciat durant l'any, algunes reunions per tractar de la restauració de l'orgue, que no s'han duit a terme per varis motius.

Blai Bonet.—«Teatre del gran verd». Col·lecció Guaret. Campos. 1983.

Són asfaltats alguns carrers a Santanyí, Cala Figuera i eixemplat i asfaltat l'entrada a Cal d'Or. Ambient electoral.

8. Eleccions. Cens 4.707. Vots 3.817. Abstencions: 864. Resultats: AP, 2.292 (9). PSOE, 879 (3); UM, 592 (2); PCIB, 54.

En relació al 79, UCD (9); PSOE (2); Independents (2).

Constitució oficial de l'Ajuntament: Alcalde President: D. Cosme Adrover Obrador, AP; Tinents de Batle: D. Mateu Cànaves Barceló, AP; D. Andreu Roig Florit, AP; D. Damià Vidal Vidal, PSOE; D. Joan Camps Liras, UM; Regidors: D. Jaume Rigo Pons, AP; D. Silvestre Vicens Mas, AP. D. Marc Vallbona Adrover, AP; D. Joaquim Salís Verger, AP; D. Joan Vidal Bonet, AP; D. Pere Munar Bonet, PSOE; D. Josep Rigo Ginard, PSOE; D. Salvador Escalas Vidal, UM.

«Jordi», J.M. Busquets, exposa a «Danús».

S'aprova l'emissari submari de sanejament de Cala Figuera. S'acorda sol·licitar de la Junta Electoral la creació d'una taula electoral a Cala d'Or.

Convocatòria del VIè certamen de pintura i dibuix «Vila de Santanyí».

28. Representació al Teatre Principal de «Sa madona du es maneig», de Pere Capellà, per un grup local que assolí un èxit rotó.

Amb motiu del 125 anys de les monges de Calonge hi va haver festa solemne amb missa concelebrada, entrega d'una ceràmica amb el «Càntic del sol» de Sant Francesc, parlament de Jaume Oliver, de Felanitx, il·luminació del pati conventual, obsequi de l'Ajuntament.

31. A la Casa de Cultura presentació d'«El legionario Sebastián Vila Olaria» de Francisco Bisquerra Vila. Inauguració d'una exposició d'olis i dibuixos del senyor Bisquerra.

Es treballa als cementeris de Santanyí i S'Alqueria Blanca-Calonge.

Juny.—Festa dels avis a Santanyí, organitzada per «Amas de Casa» amb col·laboració de «Sa Nostra» i «La Caixa». Hi assistiren 91 vells i se'n contabilitzaren 140. Refresc a ca ses monges i ball a la plaça. A la missa es va llegir una carta d'acomiadament de Mossèn Jaume Serra, destinat a la parròquia d'Alcúdia.

El C.D. Santanyí aconsegueix, altra vegada, la categoria de tercera divisió nacional.

Inauguració de la galeria «Privat» amb obres d'Enric Irueste sobre temàtica santanyinera.

Mal estar per la constant acció dels lladres.

19. Entrada del nou rector, Mossèn Bartomeu Ramis, natural de Moscarí, i vicari de Porreres, a la missa vespertina.

20. Proves de piragüisme a Porto Petro.

24. Manifestació de protesta a Porto Petro per la prohibició de pas a les platges, ocupades pel Club Mediterranée.

Convocatòria primera edició dels premis de pintura i dibuix «Cala d'Or».

A S'Amarador és localitzada al fons de la mar, una bossa amb 134 quilos d'«hachís».

Final de curs al centres docents del terme.

Festa anyal de reparts de premis a la Colombòfila.

28. Presentació al Col·legi d'Arquitectes de «Cases vilatanes a la vila i pobles de Santanyí» de Neus García Inyesta i Guillem Oliver Sunyer.

Juliol.—2. Exposició de Pere Bennàssar a sa Plaça de sa Figuera i de Maria Vich a «Marieta Gual».

Fa temps que no plou i l'anyada és prima.

Es treballa a les instal·lacions del Polideportiu Municipal.

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

am
santarri
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA